

1968

VZPOURA MLADÉ GENERACE

METODIKA K PRACOVNÍMU LISTU

(2. STUPEŇ ZÁKLADNÍCH ŠKOL A ODPOVÍDAJÍCÍ ROČNÍKY VÍCELETÝCH GYMNÁZIÍ)

Časová dotace:	45 minut (možné použít i pro delší časovou dotaci)
Způsob práce:	skupinová práce, individuální práce, čtení s porozuměním
Klíčová slova:	střet generací, vpád vojsk Varšavské smlouvy do Československa, protesty v USA a ve Francii, populární hudba

Výukové cíle:

Aktivity realizované pomocí jednotlivých cvičení z předkládaného pracovního listu vedou žáky k pochopení palčivých mezinárodních problémů a klíčových momentů roku 1968. Tím se míní především střet mladé generace, která z velké části neprošla utrpením druhé světové války a snažila se různými způsoby změnit poměry ve své zemi, s generací starší, jejímž cílem bylo naopak mnohdy těmto změnám silně vzdorovat. Žáci na základě práce s dobovými prameny (obrazové, písemné) kriticky zhodnotí důvody protestů a jejich odlišný průběh na obou stranách železné opony. Důraz se klade na propojení československých a světových dějin. Zvláštní pozornost je věnována problematice pražského jara a vpádu vojsk Varšavské smlouvy do Československa. Žáci interpretují dopad „velkých světových dějin“ na každodenní život obyvatel Československa. Výukový materiál vede žáky k rozvíjení jednotlivých klíčových kompetencí dle RVP.

1. Uvedte vyučovací hodinu evokací prostřednictvím fotografií v aktivitě č. 1 – Minulost v obrazech. Vyzvěte žáky, ať odpoví nejprve na otázky k obrázku A a pak na ty k obrázku B. Nechte žáky pracovat a diskutovat ve skupinách, poté si projděte otázky společně.

Fotografie A zachycuje protesty československé veřejnosti před Historickou budovou Národního muzea. Většina československé veřejnosti vpád vojsk odsoudila, protesty proti němu probíhaly po celé republice. Do konce roku 1968 zemřelo při střetech s okupanty přes 100 lidí a další stovky byly zraněny. Mementem se stalo sebeupálení studenta FF UK Jana Palacha dne 16. ledna 1969 (právě v místech, která vyobrazuje fotografie), jenž tímto svým činem protestoval proti vývoji po okupaci a rezignaci československé veřejnosti (později ho následovali další muži – např. Jan Zajíc a Evžen Plocek). Vyzvěte žáky k zamýšlení: 1) Ačkoliv se v tehdejších protestech neangažovali pouze mladí lidé, tato věková skupina vnímala dobový vývoj velmi silně. Proč?

Fotografie B zobrazuje mladé Američany protestující proti zapojení své země do války ve Vietnamu. V tomto konfliktu, probíhající v letech 1955–1975, podporovaly USA a některé další země jižní Vietnam v boji proti jeho severnímu sousedovi, kterého zaštiťoval zase Sovětský svaz a Čína. Kvůli vysokému počtu obětí z řad amerických vojáků i vietnamských civilistů se postupně zvedla v USA proti tomuto konfliktu vlna odporu (protesty, demonstrace). Bílý dům pod tlakem veřejnosti (o tomto konfliktu ve velké míře informovala média, díky televizním přijímačům se zprávy o válečném utrpení dostaly do téměř každé americké domácnosti) svá vojska nakonec z Vietnamu stáhl. Následně došlo ke sjednocení Vietnamu do jednoho socialistického státu. Během roku 1968 docházelo k protestům a stávkám na západě i na východě železné opony. V USA mělo velký vliv hnutí hippies. To vzniklo právě v 60. letech, symbolizovalo vzpouru proti společnosti, propagovalo lásku, mír a svobodu. K výrazným studentským protestům docházelo ve Francii – jejich cílem byla reforma zkostratělého vzdělávacího

Doporučená literatura ke studiu tématu „vzpoura mladé generace“

- Benčík, A., *Téma: Alexander Dubček*, Praha 2012.
Beneš, Z., *Dvojitý rok 1968? Zlomové roky 1968 a 1989 v českých a německých učebnicích dějepisu*, Praha 2010.
Emmert, F., *Rok 1968 v Československu*, Praha 2007.
Gilcher-Holteyová, I., *Hnutí 68 na Západě: studentské bouře v USA a západní Evropě*, Praha 2004.
Kurlansky, M., *1968: rok, který otřásl světem*, Praha 2007.
Pauer, J., *Praha 1968: vpád Varšavské smlouvy: pozadí, plánování, provedení*, Praha 2004.
Pazdera, J., *Invaze 1968 – Ruský pohled*, Praha 2011.
Pelikán, J., *Jugoslávie a Pražské jaro*, Praha 2008.

NÁRODNÍ
MUZEUM

2. dotkni se!
století!

systemu. Doporučujeme upozornit žáky na skutečnost, že tehdejší mladí lidé na obou stranách železné opony bojovali v některých oblastech za poněkud rozdílné cíle. Zatímco studenti v Československu kritizovali domácí komunistický režim a vliv SSSR, v západní Evropě a USA mladí lidé naopak často sympatizovali s marxistickými myšlenkami tak, jak byly vnímány na Západě. Dalším výrazným cílem kritiky mladých lidí na Západě se stal tamější konzumní způsob života. V 60. letech navíc začala padat tabu spojená s druhou světovou válkou, ve společnosti se začalo otevřeněji hovořit o otázkách holocaustu apod. Mládež se ptala svých rodičů, jak mohli tuto válku dopustit, v Německu zase do jaké míry se na tomto konfliktu přímo podíleli.

2. K uvědomění si významu problematiky pražského jara a dopadu okupace vojsky Varšavské smlouvy na životy obyvatel slouží vzpomínka spisovatele Arnošta Lustiga.

Vyzvěte jednoho žáka, aby nahlas přečetl uvedený text. Potom ponechte žákům čas na promyšlení otázek doplňujících úryvek z autorovy vzpomínky. Poté proberte jednotlivé otázky společně. Pokuste se směřovat diskusi žáků na problematiku každodenního života obyvatel tehdejšího Československa.

3. Přejděte k aktivitě č. 3. Nechte žáky kompletovat text formou doplňovačky (metoda tzv. rychlého čtení). Ta obsahuje pro usnadnění práce pomocnou tabulku, v níž jsou vynechané výrazy uvedeny vždy v nominativním tvaru.

4. Přejděte k aktivitě č. 4 – Události roku 1968. Zadejte úkol jako individuální nebo skupinovou práci.

5. Následuje aktivita č. 5 – Jsou tato tvrzení pravdivá? Zadejte úkol jako individuální nebo skupinovou práci.

6. K závěrečné reflexi slouží aktivita Historie za zdi muzea ukrytá..., která si klade za cíl představit žákům sbírkový předmět z depozitářů Národního muzea, jenž se vztahuje k tématu předkládaného pracovního listu. V tomto případě jsme zvolili předmět používaný v každodenním životě – magnetofon, který odkazuje na problematiku hudby, jejíž moderní žánr si obvykle nachází oblibu především mezi mladou generací.

Rozdělte žáky do pracovních skupin a nechte je diskutovat nad otázkami doprovázejícími fotografii sbírkového předmětu. Po debatě ve skupinách sdělí zástupce každé z nich zbytku třídy jimi navrhovaný název pro novinový článek (otázka č. 6). Učitel zapíše všechny návrhy na tabuli nebo flipchart a třída společně vybere vítězný návrh. Vedte společnou diskusi, při které se pokuste směřovat žáky k zamyšlení nad tím, jaké nové – a pro ně samotné objevené – skutečnosti je při tomto úkolu napadly.

Zdroje dostupné online:

Sbírkové předměty z muzeí, např. unikátní vysílání Rádia Svobodná Evropa: www.esbirky.cz.

Autentické úryvky vysílání Československého rozhlasu ze srpna 1968: <http://www.rozhlas.cz/historie/1968>.

Formánková, P., *Dubčekovi slivovíci, Brežněvovi po palici*, in: Dějiny a současnost 10/2008. Online dostupné: <http://dejinya-soucasnost.cz/archiv/2008/10/-dubcekovi-slivovici-breznjevovi-po-palici-/>.

Literární listy – Ústav pro českou literaturu AV ČR, Digitalizovaný archiv časopisů: <http://archiv.ucl.cas.cz/index.php?path=LitL/1.1968/26b>.

Moderní Dějiny, *Od pádu komunismu k jednotné Evropě*: <http://www.moderni-dejiny.cz/tags/tag/uri/ceskoslovensko-v-letech-1948-1968/>.

Tématu pražského jara je věnováno celé číslo časopisu Soudobé dějiny (3–4/2008): http://www.usd.cas.cz/archiv_SD/sd_3_4_2008.pdf.

Ústav pro studium totalitních režimů, *Zprávy o okupaci*: <http://www.ustrcr.cz/cs/zpravy-o-okupaci>.

Tento materiál vznikl v rámci projektu „Dotkní se 20. století“, který je financován z prostředků ESF a státního rozpočtu ČR.

www.dvacatestoletí.eu

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ